

BIBLICKÉ STRETNUTIE III Prvý hriech Gn 3,1-24

Modlitba

Nebeský Otče, s vierou berieme do rúk Sväté písmo. Veríme, že obsahuje slová, ktoré majú byť svetlom na životnej ceste. Bože, Duch Svätý, ty si vnukol svätopiscom, čo majú napísať; prosíme Ťa, pomáhaj nám pochopiť všetky tieto slová a daj nám silu podľa nich žiť.

Pane Ježišu, dvom emauzským učeníkom horelo srdce, keď si im vysvetľoval Písmo. Rozohrej aj naše srdcia láskou k tebe, keď budeme čítať Sväté písmo, a daj, nech Ťa stále hlbšie poznávame. Svätí Cyril a Metod, vy ste prví preložili Sväté písmo do reči našich predkov. Vyprosťte nám lásku k Svätému písmu a odhodlanosť stvárať podľa neho celý náš život.

Text

No had bol ľstivejší ako všetky poľné zvieratá, ktoré urobil Pán, Boh, a vrazil žene: "Naozaj povedal Boh: "Nesmiete jesť z nijakého rajského stromu!"?" ² Žena odpovedala hadovi: "Z ovocia rajských stromov môžeme jesť, ³ ale o ovocí stromu, ktorý je v strede raja, nám Boh povedal: "Nejedzte z neho, ani sa ho nedotýkajte, aby ste nezomreli!"" ⁴ - Tu povedal had žene: "Nie, nezomriete, ⁵ ale Boh vie, že v deň, keď budete z neho jesť, otvorí sa vám oči a vy budete ako Boh, budete poznať dobro a zlo." - ⁶ A žena videla, že strom je na jedenie chutný, na pohľad krásny a na poznanie vábivý, nuž vzala z jeho ovocia a jedla, dala aj svojmu mužovi, čo bol s ňou, a on tiež jedol. ⁷ I otvorili sa obom oči a spoznali, že sú nahí. Zošili figové listy a urobili si zásterky. ⁸ A potom, keď počuli hlas Pána, Boha, ktorý sa za denného vánku prechádzal po záhrade, skryl sa Adam i jeho žena pred Pánom, Bohom, medzi stromami záhrady. ⁹ I zavolať Pán, Boh, Adama a povedal mu: "Kde si?" ¹⁰ On odpovedal: "Počul som tvoj hlas v záhrade, nuž bál som sa, lebo som nahý, a preto som sa skryl." ¹¹ Vrazil mu: "Kto Ťa upozornil, že si nahý?! Jedol si azda zo stromu, z ktorého som ti jesť zakázal?!" ¹² Adam odpovedal: "Žena, ktorú si mi dal na pomoc, Ťa mi dala zo stromu a ja som jedol." ¹³ Potom povedal Pán, Boh, žene: "Prečo si to urobila?!" A ona odpovedala: "Had ma naviedol, i jedla som." Potrestanie a prísľub Mesiáša: prvá blahozvesť - protoevanjelium.- ¹⁴ Tu povedal Pán, Boh, hadovi: "Preto, že si to urobil, prekliaty budeš medzi všetkým dobytkom a medzi všetkou poľnou zverou! Na bruchu sa budeš plaziť a prach zeme hľtať po celý svoj život!" ¹⁵ Nepriateľstvo ustanovujem medzi tebou a ženou, medzi tvojím potomstvom a jej potomstvom, ono ti rozšliape hlavu a ty mu zraníš päť." ¹⁶ Žene povedal: "Veľmi rozmnožím tvoje trápenia a ťarchavosť; v bolesti budeš rodiť deti a hoci budeš po mužovi túžiť, on bude vládnuť nad tebou." ¹⁷ A Adamovi povedal: "Preto, že si počúval hlas svojej ženy a jedol si zo stromu, o ktorom som ti prikázal: "Nesmieš z neho jesť!", nech je prekliata zem pre teba; s námahou sa z nej budeš živiť po všetky dni svojho života. ¹⁸ Trnie a bodľacie ti bude rodiť a ty budeš jesť poľné byliny. ¹⁹ V pote svojej tváre budeš jesť svoj chlieb, kým sa nevrátiš do zeme, z ktorej si bol vzatý, lebo prach si a na prach sa obrátiš!" ²⁰ Adam nazval svoju ženu menom Eva (Život), lebo sa stala matkou všetkých žijúcich. ²¹ Pán, Boh, urobil Adamovi a jeho žene kožený odev a obliekol ich. ²² Potom im Pán, Boh, povedal: "Hľa, človek sa stal ako jeden z nás! Poznal dobro i zlo. Len aby teraz nenačahal svoju ruku po strome života a nejedol a nežil naveky!" ²³ A Pán, Boh, ho vykázal z raja Edenu, aby obrábal zem, z ktorej bol vzatý. ²⁴ Ba vyhnal človeka a na východ od raja Edenu postavil cherubov a vytasený ohňový meč, aby strážili cestu k stromu života.

Štruktúra

Druhý opis stvorenia sveta (Gn 2) tvorí spolu s prvým hriechom (Gn 3) jedno rozprávanie. Celé rozprávanie je vystavané podľa jednotnej štruktúry:

- A 2,4-17: človek je vovedený do záhrady
  - Téma: stvorenie človeka
  - Postavy: Boh je aktívny, človek pasívny
  - Miesto: zem mimo záhrady, pohyb smerom k záhrade;
- B 2,18-25: vzťahy postáv sú v utvorené v súlade
  - Téma: stvorenie zvierat a ženy; vzťahy medzi stvoreniami

- Postavy: Boh je aktívny, človek dáva mená, zvieratá a žena pasívni
  - Miesto: neurčité miesto v záhrade
- C 3,1-5: had vedie rozhovor so ženou
  - Téma: dialóg o jedení ovocia a dôsledkoch
  - Postavy: had a žena
  - Miesto: v záhrade, ale nie v strede
- D 3,6-7: žena a mužedia zo stromu
  - Téma: rozprávanie o jedení ovocia
  - Postavy: žena a jej muž
  - Miesto: stred záhrady
- C 3,8-13: Boh vedie rozhovor s človekom
  - Téma: dialóg o jedení ovocia a dôsledkoch
  - Postavy: Boh, muž (človek) a žena
  - Miesto: v záhrade, ale nie v strede
- B 3,14-21: vzťahy postáv sú opäť utvorené, ale v nesúlade
  - Téma: potrestanie stvorení; nepriateľské vzťahy medzi nimi
  - Postavy: Boh aktívny, človek (dáva meno žene), žena a had pasívni
  - Miesto: neurčité miesto v záhrade
- A 3,22-24: človek je vykázaný zo záhrady
  - Téma: vyhnanie človeka
  - Postavy: Boh je aktívny, človek pasívny
  - Miesto: pohyb smerom von zo záhrady

Výklad

3,1-5 No had bol ľstivejší ako všetky poľné zvieratá, ktoré urobil Pán, Boh, a vravel žene: "Naozaj povedal Boh: "Nesmiete jesť z nijakého rajského stromu!""² Žena odpovedala hadovi: "Z ovocia rajských stromov môžeme jesť,³ ale o ovoci stromu, ktorý je v strede raja, nám Boh povedal: "Nejedzte z neho, ani sa ho nedotýkajte, aby ste nezomreli!"⁴ - Tu povedal had žene: "Nie, nezomriete,⁵ ale Boh vie, že v deň, keď budete z neho jesť, otvorí sa vám oči a vy budete ako Boh, budete poznať dobro a zlo."

3,1

V opise okolností príbehu sa od začiatku upozorňuje na ľstivosť hada, aby si čitateľ dal pozor a nepodľahol ako žena. Had je ľstivý (arum), ako ľudia sú nahí (arumim). Majú spoločnú vlastnosť, takže môžu spolu komunikovať. Tento výraz (arum) znamená predvídavosť, bystrosť, rozumnú opatrnosť, ktorú má človek pestovať. V negatívnej forme (u hada) je to úskočnosť, podvádzanie, chytráctvo.

Koho predstavuje had? Postava hada môže mať viacero významov a komplexný pôvod v rámci rozprávania. Viac ako jeho bytie, sú dôležité slová!

- Identifikácia hada s **diablom** je naznačená v neskorých biblických knihách: **Múd 2,24** „závisťou diabla však prišla na svet smrť“; **Zjv 12,9** „A veľký drak, ten starý had, ktorý sa volá diabol a satan“. Zároveň však platí, že v rámci nášho rozprávania je had súčasťou dobrého stvorenia. Had predstavuje diabla iba ako *sensus plenior* (plný zmysel) tohto textu: v kontextu celého Božieho zjavenia je to diabol, ktorý pokúša. Keď v našom príbehu had hovorí o Bohu a vynecháva jeho meno PÁN, čím zláka aj ženu. Had chcel zdiskreditovať Boha v očiach ženy a navádza na prestúpenie Božieho príkazu, tak ako to opisuje **Jn 8,44** „Vaším otcem je diabol a vy

chcete plniť túžby svojho otca. On bol vrah od počiatku a nezotrval v pravde, lebo v ňom pravdy niet. Keď luhá, hovorí zo seba, lebo je luhár a otec lži“.

- Had môže predstavovať obyčajného **nepriateľa** pre Boha a človeka. Syčanie, tajomný pohyb, hltanie veľkej koristi, nečakané nebezpečenstvo – to všetko robilo hada tajomným symbolom nepriateľstva. Had bol zaradený medzi nečisté zvieratá a nemohol byť obetovaný.
- V postave hada je možné vidieť i **vplyv iných náboženstiev a kultov**. Had bol často pokladaný za božstvo a stál vo vzťahu s rastlinnou ríšou a plodnosťou. Had v našom príbehu teda môže predstavovať polemiku s pukušením k idolatrii, ktorej bol Izrael často vystavený.

Keď had hovorí, diskredituje Boha pred ženou, pretože neuvádza Božie slová presne. V skutočnosti Boh dovolil jesť zo všetkých stromov a zakázal jesť iba z jedného. Had však hovorí, že Boh zakázal jesť zo všetkých stromov. Takto had stavia proti Bohu muža i ženu.

Had vie o tom, čo sa stalo pred jeho stvorením. Je to výsledok harmónie, kde had zdieľa informácie, ktoré sa dozvedela i žena.

Keď had oslovuje ženu, muž nie je prítomný. Môže to byť preto, že had i žena dostali Boží zákaz iba sprostredkované od muža, a teda boli náchylnejší k pokušeniu. Takisto narušenie spoločenstva a jednoty s mužom robí ženu náchylnejšou podľahnúť pokušeniu.

3,2-3 Žena odpovedala hadovi: "Z ovocia rajských stromov môžeme jesť",³ ale o ovocí stromu, ktorý je v strede raja, nám Boh povedal: "Nejedzte z neho, ani sa ho nedotýkajte, aby ste nezomreli!"

Žena vo svojej odpovedi objasňuje Boží zákaz, ale robí to nepresne:

- vynecháva slovo „každý“ (**2,16**) „Zo všetkých stromov raja môžeš jesť“;
- nešpecifikuje, ktorý strom má na mysli;
- zužuje meno „Pán Boh“ na „Boh“
- pridáva zákaz dotýkania;

Tieto na prvý pohľad nepatrné zmeny posúvajú jej výpoveď k slovám hada.

3,4-5 Tu povedal had žene: "Nie, nezomriete,⁵ ale Boh vie, že v deň, keď budete z neho jesť, otvoria sa vám oči a vy budete ako Boh, budete poznať dobro a zlo." -

Hadove slová sa do istej miery dajú obhájiť, pretože v skutočnosti muž a žena v deň jedenia fyzicky nezomreli. Adam dosiahol symbolický vysoký vek 930 rokov (5,5). Oči sa im otvorili (v. 7) a Boh povie **3,22** „človek sa stal ako jeden z nás! Poznal dobro i zlo“.

Hadove slová sú dvojznačné a splnili sa iným spôsobom ako to ľudia čakali. Oči sa im otvorili, ale spoznali svoju nahotu, teda iné ako čakali. Prísľub byť ako Boh spôsobí ich odlúčenie od Boha.

Slová hada o smrti „**nie nezomriete**“ treba chápať v kontexte vyhnania zo záhrady. Záhrada znamenala prítomnosť Boha a jeho moc. Smrť je dôsledok vylúčenia z kultu a Božej prítomnosti. V tomto zmysle zomreli, pretože stratili schopnosť bez strachu komunikovať s Bohom a radovať sa z jeho štedrej starostlivosti. Nemôžu jesť zo stromu života, ale kvôli jedlu sa musia namáhať.

3,6-7 A žena videla, že strom je na jedenie chutný, na pohľad krásny a na poznanie vábivý, nuž vzala z jeho ovocia a jedla, dala aj svojmu mužovi, čo bol s ňou, a on tiež jedol.⁷ I otvorili sa obom oči a spoznali, že sú nahí. Zošili figové listy a urobili si zásterky.

Tieto verše predstavujú vrchol rozprávania. Túžby sa premenia na dôsledky, ale všetko je ináč ako čakali. Muž teraz namiesto Boha počúva hada, ktorá namiesto muža počúvala hada.

V očiach ženy je zakázaný strom ako iné stromy: vidí ho ako strom potrebný pre život, keď nasleduje svoj inštinkt (jedenie), zmysly (pohľad) a túžbu (chce poznať). Nie je to zmätené vedomie, ale jasné rozhodnutie podložené dôvodmi prečo treba jesť.

Spolu so ženou je aj muž. Žijú v spoločenstve a pri jedení i pri hriechu sú jedným telom. Keď sa im „**otvorili oči a spoznali, že sú nahí**“, hadova predpoveď sa splní, no očakávanie ľudí sa nevyplní. Aj v 3,22 Boh konštatuje, že človek sa stal ako jedným z nás, teda jeden z Božích synov – anjelov na nebeskom kráľovskom dvore.

Ako dôsledok spoznali svoju nahotu, ktorá je nevhodná pre stretnutie s Bohom a zároveň prejav vzájomnej nedôvery. Pri pôvodnej nahote necítili hanbu, ale teraz hanba z nahoty spôsobuje odcudzenie voči sebe i Bohu.

Figové listy, ktoré použili na zásterky sú najväčšie dostupné listy v Kanaáne. Ich jemnosť a vrúbkovaný okraj ich však nerobí vhodnými na odev. Figovník bol pre niektoré orientálne kmene aj symbol zlých duchov plodnosti, a teda je to nevhodný prostriedok na riešenie nahoty. V týchto slovách sa môže skrývať i kritika kanaánskych kultov plodnosti, posvätnej prostitúcie.

3,8-13 ⁸ A potom, keď počuli hlas Pána, Boha, ktorý sa za denného vánku prechádzal po záhrade, skryl sa Adam i jeho žena pred Pánom, Bohom, medzi stromami záhrady. ⁹ I zavola Pán, Boh, Adama a povedal mu: "Kde si?" ¹⁰ On odpovedal: "Počul som tvoj hlas v záhrade, nuž bál som sa, lebo som nahý, a preto som sa skryl." ¹¹ Vravil mu: "Kto ťa upozornil, že si nahý?! Jedol si azda zo stromu, z ktorého som ti jest' zakázal?!" ¹² Adam odpovedal: "Žena, ktorú si mi dal na pomoc, tá mi dala zo stromu a ja som jedol." ¹³ Potom povedal Pán, Boh, žene: "Prečo si to urobila?!" A ona odpovedala: "Had ma naviedol, i jedla som."

V dialógu o jedení ovocia medzi Bohom a ľuďmi sa mení poradie: Boh sa pýta najprv muža a potom ženy. Boh vystupuje ako ten, kto vyšetruje fakty. Boh Stvoriteľ teraz pôsobí ako Vykupiteľ, keď hľadá čo je stratené. Má iniciatívu a neopustí ľudí v nepríjemnej situácii ponechaných na seba.

3,8

Boh sa prechádza po záhrade, čím sa vyjadruje jeho prítomnosť. Záhrada je Božím domovom a človek je správca, takže je bežné, že sa tam stretávajú. Skrývanie ľudí odhaľuje pocit viny skôr ako sa na nich Boh obráti. Nevinná dôvera ľudí je nahradená strachom z viny: stráca sa dôvera k Bohu a už sa s ním nekomunikuje. Stromy, ktoré boli Bohom určené ako potecha a potrava pre človeka sa stanú úkrytom pred Bohom.

3,9

Boh prvý krát oslovil človeka v 2,16-17, keď mu zakázal jesť zo stromov. Teraz ho oslovuje druhý krát. Vtedy bol Boh ako zákonodarca a teraz ako sudca. Boh pri svojej otázke už vedel, kde je človek a nepotreboval sa to dozvedieť. Aj otázka „**Kde si?**“ má sudcovskú povahu, tak ako sa neskôr bude pýtať Kaina: „kde je tvoj brat Ábel?“ (4,9). Pri tejto otázke nejde o miesto, kde sa človek nachádza ale o jeho situáciu. Aj odpoveď ľudí ukazuje, že chápali otázku nielen ako zistenie miesta, ale žiadosť o vysvetlenie svojho konania, teda Boh rieši situáciu vinníkov.

3,10

Ľudská odpoveď je vysvetlením, ktorým sa vracia späť k svoju konaniu. Pred Stvoriteľom už neklame, ale ešte nepriznáva svoj hriech a ospravedlňuje svoje ukrytie hanbou z nahoty.

3,11

Boh pokračuje v otázkach: vypočúva a pedagogicky zisťuje ďalej, aby človeka priviedol k vyznaniu viny. Iba to je cesta k uvedomeniu si svojej zodpovednosti. Tieto otázky nie sú od pýtajúceho sa, ktorý nepozná fakty! Boh je vševediaci sudca a vyšetrovateľ, ktorý podnecuje vinníka priznať si vinu.

3,12

Adam namiesto priznania viny hľadá výhovorku a vinu kladie na Boha, ktorý mu dal túto ženu. Nepriznanie si viny ho necháva v bludnom kruhu hriechu. Jeho slová vyjadrujú dôsledky hriechu, keď sa postaví proti svojej spoločníčke a odcudzí sa Stvoriteľovi.

3,13

Nakoniec Boh oslovuje ženu, ale aj ona obviňuje niekoho iného. Kladie vinu na hada a tým aj Boha, ktorý ho stvoril. Pôvodný pokoj stvorenia je narušený. Hriech odcudzil ľudí navzájom, odcudzil ľudí od Boha a ľudí od zvierat.

Boh pokračuje v súde, ale hada sa nepýta nič. Tým je ukázaný podstatný rozdiel medzi zvieratami a človekom. Zároveň je vidieť, že zlo je tajomná sila, ktorá sa v konečnom dôsledku nedá dokonale objasniť a pochopiť. Človeku sa vymyká z rúk a prerastá do oblundných rozmerov.

Človek sa stal obeťou klamstva keď spáchal zlo, ktoré sa mu v tej chvíli javilo ako dobro, bez toho, aby myslel na dôsledky. Ľudská slabosť je na konci priznaná, ale ľudia si iba pomaly uvedomujú svoju vinu.

Tento prvý hriech je modelový: pokušenie (2-5) – váhanie (6a) – skutok (6b) – hanba (7-8) – uisťovanie o nevine (9.13). Táto postupnosť sa bude opakovať aj v ďalších ľudských zlyhaniach.

3,14-21 Tu povedal Pán, Boh, hadovi: "Preto, že si to urobil, prekliaty budeš medzi všetkým dobytkom a medzi všetkou poľnou zverou! Na bruchu sa budeš plaziť a prach zeme hltat' po celý svoj život!" ¹⁵ Nepriateľstvo ustanovujem medzi tebou a ženou, medzi tvojím potomstvom a jej potomstvom, ono ti rozšliape hlavu a ty mu zraníš päťu." ¹⁶ Žene povedal: "Veľmi rozmnožím tvoje trápenia a ťarchavosť; v bolesti budeš rodiť deti a hoci budeš po mužovi túžiť, on bude vládnuť nad tebou." ¹⁷ A Adamovi povedal: "Preto, že si počúval hlas svojej ženy a jedol si zo stromu, o ktorom som ti prikázal: "Nesmieš z neho jesť!", nech je prekliata zem pre teba; s námahou sa z nej budeš živiť po všetky dni svojho života. ¹⁸ Trnie a bodľacie ti bude rodiť a ty budeš jesť poľné byliny. ¹⁹ V pote svojej tváre budeš jesť svoj chlieb, kým sa nevrátiš do zeme, z ktorej si bol vzatý, lebo prach si a na prach sa obrátiš!" ²⁰ Adam nazval svoju ženu menom Eva (Život), lebo sa stala matkou všetkých žijúcich. ²¹ Pán, Boh, urobil Adamovi a jeho žene kožený odev a obliekol ich.

Pád prvých ľudí prináša negatívne dôsledky čím sa narušili vzťahy ľudí s Bohom, s prírodou i medzi nimi samotnými. Je to vnútorná deformácia stvorenia hriechom. Zlý stav nastal pre hriech a vo svete sa odteraz bude poznať zlo a utrpenie, ktoré prinúti človeka vracať sa k bytostnej pravde o sebe.

3,14-15 Tu povedal Pán, Boh, hadovi: "Preto, že si to urobil, prekliaty budeš medzi všetkým dobytkom a medzi všetkou poľnou zverou! Na bruchu sa budeš plaziť a prach zeme hltat' po celý svoj život!" ¹⁵ Nepriateľstvo ustanovujem medzi tebou a ženou, medzi tvojím potomstvom a jej potomstvom, ono ti rozšliape hlavu a ty mu zraníš päťu."

Had je odsúdený vo vzťahu k zvieratám i ľuďom. V druhom prípade (vo vzťahu k ľuďom) sa dopad trestu premieta na morálnu úroveň v boji dobra a zla.

Kliatba je protikladom požehnania a je to Boží súd a hnev pre veľmi veľký hriech. Prekliati môžu očakávať všetky druhy nešťastia. Inokedy ľudské kliatby a ich účinnosť závisia od Božej vôle, no tu Boh sám vyslovuje kliatbu, čím je automaticky účinná.

Plazenie po bruchu: podľa knihy Leviticus sú všetky plaziacie sa zvieratá nečisté. Na základe textu však netreba tvrdiť, že hady predtým mali nohy, alebo chodili vzpriamené (ako tvrdí Pseudo Jonatan a Flávius). Toto vyjadrenie o treste pre hada je skôr etiológia (vysvetlenie) prečo had nemá nohy ako ostatné zvieratá. Jedenie prachu znamenalo poníženie a zároveň zvrhnutie kulte hada v pohanských náboženstvách.

3,15 Nepriateľstvo ustanovujem medzi tebou a ženou, medzi твоjím potomstvom a jej potomstvom, ono ti rozšliape hlavu a ty mu zraníš päťu."

Tento centrálny a kľúčový verš obsahuje významné posolstvo. Hovorí o dvoch nepriateľstvách. Jedno je medzi jednotlivcami (had – žena) a druhé medzi kolektívami (potomstvo hada – potomstvo ženy). Nepriateľstvo sa mení na ohrozenie, keď kolektív je ohrozený jedným hadom. Tento verš bol na základe prekladu do gréčtiny vysvetľovaný ako predpoveď mesiáša.

Nepriateľstvo znamená dlhotrvajúci konflikt opísaný ako „rozšliapanie / zranenie“. Jeho význam môže byť „šliapať / rozdrviť“ (Rim 16,20 „Boh pokoja čoskoro rozmliaždi satana pod vašimi nohami“), ale ťažko si je predstaviť, ako môže had rozdrviť päťu človekovi. Je možné chápať to ako číhanie / útočenie, ale v tom prípade sa boj predlžuje na ohrozenie bez konca a nádeje. Poslednou možnosťou je vysvetlenie, že potomstvo ženy **rozšliape** hlavu hada a had **číha** na päťu človeka.

V tom čo nastane bude najdôležitejšia časť hada (hlava) zničená, kým had ohrozí päťu človeka, teda najvzdialenejšie miesto od hlavy. Hoci had získal zdanlivú prevahu nad Bohom tým, že oddialil ženu i muža, Boh sám cez človeka, potomka ženy, zvíťazí nad hadom. Had má symbolickú hodnotu a je protibožský symbol. Voľne symbolizuje hriech, smrť a moc zla. Dlhý boj medzi dobrom a zlom je pravdepodobný, ale na konci je ľudstvu sľúbené víťazstvo.

3,16 Žene povedal: "Veľmi rozmnožím tvoje trápenia a ťarchavosť; v bolesti budeš rodiť deti a hoci budeš po mužovi túžiť, on bude vládnuť nad tebou."

Na rozdiel od hada a pôdy, muž ani žena nie sú prekliati. Iba sa opisuje ich budúci život. Bolesťou a námahou budú postihnuté tie oblasti, kde sa človek podobá Stvoriteľovi, teda dávanie života a kultivácia zeme.

V opise túžby a vlády sa zrejme nahládí na ženskú podriadenosť ako na odplatu za jej zlyhanie. Pôvodná pozitívna situácia, ich jednota a rovnocennosť (2,20 „pomoc, ktorá by mu bola podobná“; 2,24 „muž opustí svojho otca i svoju matku a prilipne k svojej manželke a budú jedným telom“) sa zmenou situácie mení na odlišné postoje: žena bude **túžiť** po mužovi a on ju bude **ovládať**. Obaja začínajú konať nesprávne!

3,17-19 ¹⁷ A Adamovi povedal: "Preto, že si počúval hlas svojej ženy a jedol si zo stromu, o ktorom som ti prikázal: "Nesmieš z neho jesť!", nech je prekliata zem pre teba; s námahou sa z nej budeš živiť po všetky dni svojho života. ¹⁸ Trnie a bodľacie ti bude rodiť a ty budeš jesť poľné byliny. ¹⁹ V pote svojej tváre budeš jesť svoj chlieb, kým sa nevrátiš do zeme, z ktorej si bol vzatý, lebo prach si a na prach sa obrátiš!"

Výrok pre muža je najobsažnejší, lebo on niesol najväčšiu zodpovednosť za to čo sa stalo. Tuná sa prvýkrát adam prekladá ako osobné meno (doteraz to znamenalo vždy „človek-ľudstvo“)! Základným omylom muža bolo, že poslúchal ženu viac ako Boha.

Mužov hriech spočíval v jedení, a preto bude potrestaný pri zabezpečovaní potravy (čím kto hreší, tým trestaný býva). Tak ako bude žena trpieť v jej základnej úlohe rodičky, muž bude trpieť v základnej úlohe roľníka.

Keď Boh hovorí o práci (3,19), tá sama o sebe nie je trestom, pretože človek mal robiť už v záhrade. Ale k pozitívnemu významu práce (danému Bohom), pribudol negatívny limit: námaha, únava, pocit márnosti, ktorý zabráni idealizácií a vyzdvihovaniu práce. Chlieb už nie je produktom voľnej prírody, ale človek získava obživu námahou.

Návrat do zeme po skončení života spomína je ozvenou stvorenia zo zeme (2,7). Mužov celoživotný boj o prežitie skončí v smrti, ktorá je pre neho vyslobodením. Smrť ukončí namáhavú ľudskú existenciu. Nie je trestom, ale limitom námahy, takže si treba uvedomiť, že človek je viac ako jeho práca.

3,20-21 Adam nazval svoju ženu menom Eva (Život), lebo sa stala matkou všetkých žijúcich. ²¹ Pán, Boh, urobil Adamovi a jeho žene kožený odev a obliekol ich.

Reakcia Adama na trest a slová o smrti je obnova vzťahu k žene a nádej života vložená do jej mena (Eva znamená život). Tento nový radostný výkrik je paralela k výroku z 2,23 „toto je teraz kosť z mojich kostí a mäso z môjho mäsa; preto sa bude volať mužena, lebo je vzatá z muža“).

Eva je tu opísaná ako žena – matka, ktorá dáva život. Aj Boh ako darca života bude v Písme vnímaný cez metaforu matky (Iz 49,15 „Či zabudne žena na svoje nemluvňa a nemá zľutovania nad plodom svojho lona? I keby ona zabudla, ja nezabudnem na teba“; 66,13 „Ako keď niekoho teší matka, tak vás budem ja tešiť a v Jeruzaleme sa potešíte.“).

Namiesto očakávanej smrti sa pomenovaním ženy a narodením Kaina začnú nové dejiny života. Život je znamenie Božieho milosrdenstva pre budúcnosť, keď sa žena stane matkou. Oboch ľudí Boh požehnáva ako darcov života.

Oblečenie, ktoré dostávajú má ochrannú funkciu, vyjadruje ich postavenie, autoritu od Boha a úlohu v spoločnosti. Je to prejav Božej starostlivosti, ale zároveň im pripomína ich hriechnosť. Namiesto záster, ktoré si spravili sami dostávajú tuniku. Boh dáva dokonalejší odev a koná v prospech človeka. Tak sa vracia k svojej úlohe tvorcu. Keď ich Boh oblieka, je to aj alegória odpustenie: nemusia sa hanbiť pred ním ani pred sebou.

3,22-24 Potom im Pán, Boh, povedal: "Hľa, človek sa stal ako jeden z nás! Poznal dobro i zlo. Len aby teraz nenačiahol svoju ruku po strome života a nejedol a nežil naveky!" ²³ A Pán, Boh, ho vykázal z raja Edenu, aby obrábal zem, z ktorej bol vzatý. ²⁴ Ba vyhnal človeka a na východ od raja Edenu postavil cherubov a vytasený ohňový meč, aby strážili cestu k stromu života.

Konštatuje sa nová skutočnosť: človek sa stal ako jedna z nebeských bytostí (Boh a anjeli). Poznanie dobra a zla ho robí podobným Bohu a anjelom, ale nebude mať ich nesmrteľnosť. V tejto situácii Boh koná rýchlo a hneď ich vyháňa, aby nevzal, nejedol a nežil naveky.

Text možno chápať aj tak, že Boh zamedzuje prístup k stromu, aby človek nežil natrvalo v stave, do ktorého sa dostal. Teda je to pre dobro človeka a prejav Božej starostlivosti, ktorý zamedzí prístup k večnosti, keď je narušená jednota.

Boh stvoril poriadok vo svete a keď ho človek rešpektuje, tak si neuškodí a prospieva si k dobrému. Prvé zlyhanie hovorí o opaku, ktorý varuje ľudí a dáva nádej na zmenu.

Až vyhnanie zo záhrady je vlastný trest. Boh posielala ľudí preč, ako neskôr pošle preč ľudí z Babelu.

Cherubi umiestnení pred vchod majú kultový význam. Boli to tradiční strážcovia posvätných miest v staroveku (Asýrske paláce), zdobili stenu chrámu a strážili archu. Strážili prístup k stromu života, ako vo svätyni strážili prístup ku svietniku symbol stromu života.

Závěrečná modlitba

Bože, Duchu Svätý, ďakujeme ti, že si nás viedol pri čítaní Svätého písma. Veríme, že Ježiš Kristus je pravda. Posilňuj nás v tejto viere. Veríme, že Ježiš Kristus je cesta. Pomôž nám zachovávať všetky jeho slová a nasledovať jeho príklad. Veríme, že Ježiš Kristus je život. Uč nás s úctou a láskou často prijímať sväté sviatosti na udržanie a zveľadenie Božieho života v nás. Panna Mária, nech na tvoj príhovor prijímame a v srdci zachovávame každé slovo, ktoré pochádza od Boha.